

Sistem krizi ve darbe

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Türkiye'nin bugün bir darbe beklentisiyle gerildiği ve çalkalandığı ortadadır ama kimse bunun 'öncesi' ve 'ötesi'ni düşünmemektedir.

Oysa, yakın dönem içinde belli kesimlerin savunduğu görüş ve düşünceler anımsanırsa 'i'lerin noktaları koyulacak, darbe beklentisini yaratan durumun kendiliğinden oluşmadığı anlaşılacaktır.

Bugünkü sorun yalnızca RP'nin laiklik karşıtı tutumu değildir. Yaşadığımız sıkıntı bir demokratik sistem kuramamış olmaktır. Çünkü, içinden bir türlü çıkılamayan şey toplumda oluşan siyasal istem ve beklentiyle onun parlamentoya yansıma hızı, hatta bu iki olgu arasındaki kopukluktur.

Bu tanım, şöyle bir sorunun altını çizer: Demokratik bir yapı içinde mekanizma ne yalnızca seçimdir ne de yalnızca parlamentonun üretebildiği, sayısı kısıtlı olan seçeneklerdir. Demokratik bir toplum belli çıkar çevrelerinden, baskı gruplarından ve nihayet sivil alanın siyasal alana erişmesini sağlayan eklemlerden oluşur. Sistemin 'demokratlığını' sağlayan da asıl o eklemlerdir. İşçi sendikaları, memur örgütleri, alt kültür grupları (kadın, gençlik, vb) üniversite ve aydın çevreleri, sivil alanın odakları olarak siyasal alanı eğer etkileyemiyorlarsa orada bir demokratik sorun var demektir.

Bütün bunların daha da vahim bir boyutu söz konusudur: Eğer bir toplum bu kısıtlamalarla, bu baskılarla, kendi demokratik iradesini ifade edememe sorunuyla yaşıyorsa bir süre sonra ayrıca da yurttaşlık, demokrasiyle olan kopmaz ilişkisi nedeniyle laiklik, yönetim ve nihayet meşruiyet sorunları doğacaktır. Kendisini belirleyemeyen bir toplumun aczini ve alilliğini aşmasının yolu olarak da geriye, kendisi bir 'çıkılmaz sarmalı' olan darbeler kalacaktır.

İşte, 12 Eylül rejiminin topluma verdiği en büyük zarar budur. Bu toplumda örgütlenme ve siyasal alana müdahale edebilme olanaksızdır. Bu koşullarda geriye yalnızca parlamentonun kendi iç iradesi kalmaktadır ki onun da 'istenmeyen' bir noktada tecelli etmesi karşısında darbe beklentileri kadar çağrılar da gündeme gelmektedir.

Fakat, dikkat ediniz, tüm bu tartışmalar içinde sistemin yenilenmesi, daha demokratik bir tabana oturtulması doğrultusunda en küçük bir arayış ya da öneri gelmemektedir. Gerçi, doğrudur, artık yumurta kapağı dayanmıştır ve bu noktada bunları tanımlamak, biçimlendirmek o kerte de kolay değildir, ama yapılmayacak şey de değildir. Onun yerine darbenin meşruiyeti, olup olmayacağı tartışması çok daha 'avantür' ve çekici gelmekte, asıl mesele odaktan kaymaktadır. Darbenin (ki bana göre 'fiilen' olmuştur; son bir ayın ordu etkinliği, belirleyiciliği, 28 Şubat beklentileri, Genel Kurmay Başkan ve 2. Başkanı'nın İsrail ve Amerika 'çıkarmaları' siyasal iradenin altını fiilen boşaltmıştır) demokratik sistemin sorunlarını daha da ağırlaştıracağı ise hiç mi hiç akıl edilmemektedir.

Kısacası şu: Türkiye, bir sistem krizinden geçmektedir. Bu, siyaset - devlet ilişkisinin tümüyle bir rant kullanımı olarak görülmesinden, dolayısıyla daima merkezde kalma çabasından da beslenen bir husustur. Ayrıca, söylenenlerin tam tersine, siyasal yapının yeterince ayrışmamış ve görüntü ne olursa olsun aslında aynı denebilecek bir ideolojik özelliğe sahip olması da durumu ağırlaştırmaktadır.

Çözümü darbe sağlayamaz. Çünkü, darbe meşruiyetini ve mantığını bu duruma borçludur. Türkiye gibi bir toplumda merkezi iktidarı elde tutmak daima istenen bir şeydir. O nedenle hiçbir iktidarın yapıyı tümden değiştirmesini beklememelidir.

Umut, darbeye değil, parlamentoda aranmalıdır. Geniş tabanlı hükümetler de 'anti demokratik'tir, ama hiç değilse öylesi bir girişimin önüne, bu türden bir program koyulabilirse belki Türkiye bundan sonraki darbe beklentisi için geçecek olan süreyi biraz daha uzatabilir.